

Pruzsinszky Sándor

LABIRINTUS

*„Egész éjjel kutyagoltam a holdfény
labirintusában, kihalt állatok elképzelt
neszei között.”
(Nabokov: Nézd a Harlekint!)*

Egy testet láttam felülről, hideg fényben. A hátán feküdt, egy fehér teremben. Két halványzöld kötényes ember hajolt a mellkasa fölé. Gumiszíj volt a mellére csatolva, és egyikük valami lapáttal ütések mért rá. Akkor én zuhanni kezdtem, és utolértem a testet.

Ebből jöttem rá, hogy *az* én vagyok.

Nem csodálkoztam. Már-már közönyösen szemléltem a mellem felett buzgólkodó két alakot. Mint némafilmben, hang nélkül mozgott a szájuk, miközben az egyik tovább püfölte a mellemet. Nem éreztem az ütés súlyát – és ettől, hogy ezt ilyen tárgyilagosan, cseppet sem csodálkozva állapítottam meg, vidámság fogott el.

– Nézd, visszajött – mondta egy női hang, és a két maszkos arc kutatva, izzadságtól fénylő homlokkal meredt rám, oly feszülten és kíváncsian, hogy szinte nevetnem kellett.

– Lát minket? – kérdezte az orvosnő. Ránéztem. – És ezt, picit feljebb?
– Ujjaival V betűt formált. – Csak bólintson, nem kell válaszolni!

– Hogyne – halk, rekedtes hangom idegenül csengett. – Látok és hallok.

Fel akartam támaszkodni, de a doktornő rám kiáltott: – Ne mozogjon!
– Most vettem csak észre, hogy a fejemet bepólyálták. – Ne mozgassa a fejét, hallja?! – kiáltottak egyszerre mindketten, csaknem ijedten. Roppant mulatságos volt, és éreztem, hogy a szám mosolyra húzódik. Akkor nyilallt belém a fájdalom. Mintha tüvel szurkáltak volna belülről, ezernyi hangya harapott a tarkóm s a halántékom közt. Utána, körötte tompa lüktetés: az átsuhanó gondolat nehéz árnyéka.

– Már mosolyog – mondta a doktornő. – Ez jó jel.

– Csak gyorsan hat a morfium – replikázott a másik –, dupla dózist nyomtam belé...

– Mi történt? – mély kútból jött a hangom. – Baleset ért?

– Felbukott a kerékpárral. Fejjel lefelé. A betonra. Három napig kó-
mában volt. Egy elefántnak is becsületére vált volna, hogy túléli.

– Hol a biciklim?

– A rendőrség vizsgálja, hogy nem ütötték-e el hátulról.

Hallgattam. – Nem emlékszik semmire, ugye?

Hallgattam.

– Hogy hívják? – Hallgattam. – A nevére se emlékszik, ember?

A két orvos egymásra pillantott.

– Traumás amnézia – szólt az egyik. – Emlékezetvesztés – így a másik.

– Az baj: semmiféle igazolvány nem volt nála. Csak egy fénykép.

A hasamra tették, és áttoltak egy másik terembe: a nagy ablaka sivár
háztetőkre nézett. Bámultam a szürke ködöt: egy fekete, magányos madár
lebegett benne. Én volnék az a madár, gondoltam, de akkor bejött a kór-
ház pszichológusnője. Kék volt a szeme, hideg kék, mint a delphoi Sybillá-
nak. Leült az ágyam szélére, és egy papírt dugott az orrom alá. Egy labirin-
tus volt rányomtatva. Tollat nyomott a kezembe és felszólított: próbáljak
egyetlen vonallal kitalálni belőle. Kitaláltam. A Sybilla elismerően dűny-
nyögött: „hm”. Felvonta szemöldökét, és alaposan megnézett, mint vala-
mi ritka állatot.

– Hunyja be a szemét!

Behunytam, és a sötétben ott lebegett ugyanaz a magányos madár: im-
már hófehéren.

– Nyissa ki! Tudja már a nevét? – a fejemet ráztam, egészen odavoltam.

– Nekem már annyi, ugye?

– Korai még kétségbeesni – nyugtatott a nő. – Lehet, hogy csak peri-
petális. Imádkozhat, hogy így legyen! A logikai képessége mindenestre
megmaradt, s ez jó jel. Bármelyik nap visszatérhet az emlékezete. – Egy
üvegcsét vett elő, felszívta a tartalmát egy injekciós tűbe. – Vagy nem: er-
re mondják, hogy kétesélyes... Ne ingassa a fejét, maradjon nyugton! – és
már húzta is le a nadrágom. – Tudja, hogy szép a fenéke? Görcsoldót és
vitamint kap. Nehogy álmában bevérezzen és visszaszálljon, mielőtt feléb-
redne...

Mázsás súlyú szemhéjam lassan lecsukódott, miközben a különös ma-
dár, mintha meglőtték volna, zuhanni kezdett, és eltűnt a fölszálló ködben.

Könnyű volt az ébredés. Ferdén sütött be a Nap a szobába, csak úgy
csurgott a fény a fehér falakon. A doktornő, aki egy üvegfal mögül figyelt,
azonnal belépett.

– Hogy érzi magát?

– Tűrhetően.

– Tudja már, hogy hívják?

Erőltettem az agyamat. De, mint egy összezavart számítógép monitorján, csak szavak törmelékei jelentek meg az emlékezetemben.

– Segítek. Nézze ezt a fényképet: a zsebében találtuk.

Ideadta. Kissé gyűrött volt a fénykép, egy szőke, hosszú hajú lányt ábrázolt, ovális, érdekes arccal, dús szempillákkal. A hátán karcos betűkkel ez állt: „Jövő szerdán várlak. Veronika.” Alatta egy mobiltelefonszám és a dátum: „2012. okt. 14.”

– A barátnőjét tehát Veronikának hívják. Rémlik már valami?

– Nemigen.

– S az otthona? A szülei? Élnek még, ugye? – Fejemet ráztam. – Fogalmam sincs.

– Erről a lányról se ugrik be semmi? Nem ismeri meg? Az ott biztos a telefonszáma! Nem akarja most rögtön felhívni?

– Mit mondjak neki? Fogalmam sincs, ki vagyok én, és ki vagy te?

De a doktornő már hívta is a számot a mobilján. Hallottam, ahogy többször kicsengett. – Nem veszi fel – mondta csalódottan.

– Mert talán már nem is létezik... Vagy csak képzelem, magával együtt.

– Amnéziás kényszerképzet – legyintett a Sybilla fölényesen –, ne féljen, oldódni fog. A legjobb, amit tehet, ha mielőbb találkozik Veronikával. Ha valaki, hát ő segíthet, hogy maga visszanyerje az emlékezetét.

Sajnálkozva nézett rám, s ettől végtelenül szomorú lettem.

– Foglaltunk ágyat magának egy hétre az egyik hajléktalan-szállóban. Feladunk egy újsághirdetést is, hogy jelentkezzen, aki ismeri. Egy hét múlva látni akarom, a kincstári zakó addig magán maradhat... És visszakapja a biciklijét. Értve vagyok?

Fogalmam se volt, merre keressem Veronikát, aki valószínűleg a szerelmem volt. Akitől megtudhatnám, ki vagyok, és talán azt is, hol lakom. Mégis szinte mámorosan kóvályogtam a város benzinszagú párái közt. A visszanyert létezés mámorára még erősebb volt, mint a félelem a korlátlan szabadságtól. Talán jobb lenne örökre így maradni, futott át bennem. Ott is lenni, ahol vagyok, meg nem is. Szabadnak lenni, mint a szél! De akkor megkordult a gyomrom, hogy figyelmeztessen.

– Maga a huszadik bronzer ma, akinek nincs személyije – mondta a menhely vezetője, miután levette ujjlenyomatomat –, tessék, tűzze fel a számát!

– Kis kartonlapocskát nyomott a kezembe. – De holnap már csak úgy ma-

radhat, ha igazolványt hoz. Legalább arról, miért nincs igazolványa. Mert rendnek muszáj lenni! Még itt is.

Egy hosszú, durván ácsolt asztalhoz ültetett le – vagy ötvenen kuporogtak körötte – egy pirosposzsgás, nagyorrú férfi mellé. Az ebédet – köménymagos levest, túrós csuszával – egy nagy, szomorú szemű, hosszú hajú, szőke lány hozta ki. – Tök hideg ez a leves, Veronika – szólt oda neki a nagyorrú. Belém hasított a név: Veronika! Az ujjaimat ropogtattam izgalmamban. De mindjárt nyugtattam is magam: ha ő volna az a Veronika, aki a szerelmem, csak felismert volna... – Látom, nálad is nő van a do-logban – nevetett rám teli szájjal új barátom.

Farkasszemet néztünk egymás boldogtalanságával, miközben mohón kanalaztuk a levest. S ekkor megszólalt egy csengő.

– Mindjárt lámpaoltás, te köcsög. Siess, mert kezdődik az esti birkózás! Több a nyomorult bronzer, mint az ágy, s akinek nem jut, császkálhat a sötétben!

Tényleg sötét lett, s én kibotorkáltam az utcára. Egy telefonfülkéből meg egy járókelő mobiljáról hívtam Veronika számát. Egyszer, kétszer, háromszor. Hiába. Ugyanaz a tompa kicsengés, mintha a föld alól jönne a hang. Leültem egy padra. Megint. Ki tudja, hányadszor? Elővettem a fényképét, s az utcai lámpa sápadt fényénél bámultam meredten, míg csak belé nem fájdult a szemem. Semmi nem jutott eszembe róla. Reménytelennek látszott, hogy megtaláljam ezt a lányt, aki állítólag visszavezethet önmagamhoz.

Önmagamhoz, már a szó maga is mily különösen hangzott most. Úgy hatolt belém, mint a tüske. Hogyan is mászhatnék ki a gödörből? Hogyan is térhetnék vissza az életembe, mikor semmit nem tudok magamról? Rés nyílt a valóságon, és én kizuhantam belőle. Nincs fogalmam ennek a három napnak a mélységéről, amely örökre nélkülem múlt el. Mintha lyukas volna az ég felettem. Vagy száraz homok volnék, amelyből minden jelet kitörölt a szél.

Ember nem élhet így! Elhatároztam, hogy reggel megölöm magam: felmászok egy tetőre és...

Veronika, a szociális munkás tűnt elő az éjszaka árnyai mögül.

– El akarsz szökni?

– Mit akar tőlem? – kérdeztem barátságtalanul, de reménykedve.

– Vigyázok rád. Hogy ne csinálhass semmi butaságot.

– Hogy csinálhatna butaságot valaki, aki nem is létezik?

– Látom, te pillangóalkat vagy. Nemcsak innen, magadból is ki akarnál repülni... Gondolod, hogy ez sikerül? Hogy hívnak? – kérdezte szigorúan.

– Elfelejtettem a nevem. Elfelejtettem az apámat, az anyámat, hogy ki vagyok, és hol lakom.

– Innen szép újrakezdeni – vállon veregetett, mintha jó adomát mondtam volna.

– Halott voltam, három napig, nem érti? Élő testtel voltam kavics.

Megsimogatta az arcomat, mint egy értetlen gyermekét. Önkéntelenül hátrébb léptem.

– Ne félj tőlem! – mondta. – Én csak egy szociális munkás vagyok. Lelki ruhafogas. Nem kell törődnöd velem. De rám akaszthatod a legsúlyosabb problémádat.

Hallgatva néztem a földet.

– Mit akarsz csinálni most? Kóvályogni az éjszakában. Elkísérlek.

– Azt képzeli, megakadályozhatja, hogy megtegyem *azt*? – Erre nem szólt semmit, mintha tudná, mire készülök... Vaktában elindultunk a sötétben derengő homlokzatok, agresszíven lüktető fényreklámok között.

Csak a következő sarokig jutottunk. Ott lompos, nagy kutya jött szembe velünk. Megszagolt s a lábamhoz dörgölődött, vérekes szemeit aggódón függesztette rám. Úristen! Lehet, hogy én vagyok a gazdája? Valaki, akit legalább egy kutya ismer, már nem üres közepe a világnak – gondoltam.

Lehajoltam hozzá, és megsimogattam gesztenyeszín hátát. Forró, nedves nyelvével megnyalta az arcomat. Fellángolt bennem az animális öröm. De akkor füttyszó hallatszott, és az eb, füleit leszegve, elosont. Utánaeredtem. Egy kivilágított élelmiszerbolt előtt értem utol. A gazdája, kövér, lenyírt hajú férfi épp nyakörvet kötött rá.

– Mi a francot akar? – üvöltött rám. – Takarodjon innen!

– Ez a kutya... ez... ez ismer engem... – dadogtam makacsul, és máris a földön voltam az államra mért ütéstől. Mire Veronika odaért, a drabális kövérség már eltűnt az éjszakában, nyüszítő barátommal együtt.

– Ne fáradjon, semmi bajom – mondtam kelleetlenül az engem fölsegítő lánynak. – Nem kell nekem lelki ruhafogas...

– Azért vagyok itt, hogy segítsék megtalálni a szerelmedet.

– Ez a kutya többet segített volna, mint te! – vágtam oda mogorván, tegezve. – A kutya? Hisz' csak a belőled áradó éhes szeretetet tükrözte vissza!

Dühös lettem Veronikára.

– Arra kérlek, ne kísérgess tovább! – rivalltam rá.

Épp egy utcasarkon álltunk, és nem néztünk előre. Egy gépkocsi kanyarodott elém, és elütött volna, ha Veronika nem lök gyorsan odébb.

– Megmentetted az életem!

– Semmiség – mosolygott ő –, csak gyorsak a reflexeim.

Most kezdtem érezni, milyen védtelen lennék nélküle az éjszaka lázas árnyai közt.

– Hogy háláljam meg?

– Mondtam már: sehogy. Ez a dolgom. A doktornő kért arra, egy percig se engedjem el a kezéd.

Beültünk egy eldugott kis gyorsétterembe. Veronika tenyerébe vette a tenyeremet. Mint egy madárfészek, meleg s kicsit érdes volt a tenyere. Úgy nézett rám, olyan különös átható tekintettel, hogy megdöbbsentem. Az árnyak között is valahogy fénylett az arca, de a szája nem volt olyan szép szívformájú, mint a fénykép Veronikájának.

Veronika el is kérte a képet, s mialatt én a levest kanalaztam, ő hosszan, elmélyülten nézte Veronikát.

– Ne értsd félre! – mondta –, csak azért érdekel, hogy segíthessek felismerni, ha netán szembe jönne az utcán.

– Ne áltass! Nem fog szembe jönni. Ennyi esze nincs a véletlennek.

Elfogyasztottuk a vacsorát, amikor egyszer csak Veronika felkiáltott: – Itt a madár! Akiről meséltél, hogy legelőször... Hisz tudod! A szalvétára, amivel a száját megtörölte, egy fekete madár volt nyomtatva. Hirtelen hunytam be a szemem, hogy újra lássam azt a másikat. Amelyik a kiterjesztett szárnyával a köd felett lebegett.

Felpattantam. – Itt lakik, a környéken! – kiáltottam. – A szomszéd utcában lakik! Emlékszem már, a fenébe is, emlékszem! *Valakivel* jártam itt ebédelni... Ez csak Veronika lehetett!

És magamhoz szorítottam Veronikát, oly erővel, hogy feljajdult.

– Ne értsd félre már megint, ez a kötelességem. Csak a gyógyulásod érdekében.

– A gyógyulásom! – nevettem fel boldogan –, a gyógyulásom! – És táncra perdültünk, és táncolva léptünk ki az ajtón. Hallottuk a nevetést, amit utánunk küldtek.

Az utcán haladva kezdett sűrűsödni az idő. Lefejlett róla a ködös homály. Egy csapásra minden házról és üzletről eszembe jutott egy történet: Itt csókolóztam Veronikával, ott rókáztam egyszer részegen, emitt inget vettem, amott péksüteményt... Feltámadt emlékezetem mintha megbo-

londult volna, most már csak úgy ontotta a múltat. Úgy viselkedett, mint a karámból kiszabadult csikó. Eszembe jutott, hogy fél éve egy összezördülés után én dobtam a Dunába Veronika mobilját. Eszembe jutott, hogy halt meg apám s anyám, meg hogy otthon a porkefe alá dugtam egy zálogcédulát, amit eddig hiába kerestem... A Fúriák egyre gyorsuló, mámoros tánca volt ez... Igen: kezdett összeállni a fejemben az egész, ami én vagyok – és mégis! Valahogy minden, akár egy idő után a színek a lakmuspapíron, halvány volt és élettelen, mint Veronika arca a fényképen.

Hamar megtaláltuk a házat. Ahol a bejárat felett – egy hajdani utazási iroda emblémájaként – ott lebegett kiterjesztett szárnyával a fekete madár.

És a nyitva álló kapu mellett a névtáblán Veronika neve.

Veronika arcán mély szomorúság látszott. – Én most leülök itt a preszszó teraszán, és várok még negyedórát. Ha addig nem jössz vissza, azt jelenti: visszakaptad Veronikát, visszakaptál mindent. Mert most csak ez számít, jól mondom?

De kitért a búcsúcsók elől. Még az arcát is elfordította.

Mentem felfelé a lépcsőn, szívdobogástól szédültem. Odafent már megálltam minden lépcsőfokon. Végül már csak egy ajtó választott el Veronikától, akitől, úgymond, visszakapom azt, aki voltam...

Aztán Veronika nagy, sötét árku szemére gondoltam. Ahogy elváltunk az előbb, a hátamat égette. Az ujjam már a csengő gombját érintette, de hirtelen visszahúztam. Megfordultam és lejöttem a lépcsőn, szinte futva.

Veronika a preszszóban csak bámult rám a nagy szemével.

– Nincs otthon?

– Nincs – válaszoltam. – Veronika nem nyit ajtót.

És akkor átölelte a nyakam. A csókjának íze sós volt, és nehezen akart véget érni. Veronika.